

ОНЛАЙН ОБУЧЕНИЕТО – ПРЕДИМСТВА И НЕДОСТАТЪЦИ ЗА СПЕЦИАЛНОСТИТЕ „МЕДИЦИНСКА СЕСТРА“ И „АКУШЕРКА“ ВЪВ ФИЛИАЛ ШУМЕН

Теодора Евтимова, Соня Тончева

Филиал Шумен, Медицински университет – Варна

ONLINE EDUCATION—ADVANTAGES AND DISADVANTAGES FOR THE NURSE AND MIDWIFE PROGRAMS

Teodora Evtimova, Sonya Toncheva

Shumen Affiliate, Medical University of Varna

РЕЗЮМЕ

Условията на пандемия, причинена от разпространението на COVID-19, и свързаните с нея противоепидемични мерки доведоха до прекратяване на всички присъствени форми на обучение във висшите училища от месец март 2020 г. Учебният процес беше реорганизиран и премина в електронна среда от разстояние. Организирането и провеждане на този формат на обучение е свързано с иновативни подходи и подходящи учебни ресурси.

Процесът на обучение за регулираните специалности „Медицинска сестра“ и „Акушерка“ има специфични характеристики. Студентите трябва да овладеят теоретични знания и да усвоят медицинските манипулации до автоматизъм преди да бъдат приложени на реален пациент.

Резултатите от проученото мнение на студентите от специалностите „Медицинска сестра“ и „Акушерка“ във Филиал Шумен за предимствата и недостатъците на онлайн обучението ни дава възможност да се фокусираме върху развитие на иновативни практики, интегриране на технологиите в процеса на преподаване и учене и използване на дигиталните технологии в присъствените форми на обучение.

Като относително високо се оценява от респондентите наличието на електронни ресурси за развитие на хибридни форми на обучение, съчетаващи присъствено и онлайн обучение.

Синхронното обучение, което е в основата на онлайн обучението в Медицински университет – Варна, създава условия за поддържане на т.нар. „социално присъствие“, което е предпоставка за съпричастност към учебния процес и ограничава чувството на изолация и стрес сред студентите. Всички тези измерения имат съществено отношение към ефективността на ученето.

Ключови думи: обучение, онлайн, предимства, недостатъци, студенти

ABSTRACT

The COVID-19 pandemic and the relevant anti-epidemic measures led to suspending all forms of onsite learning at higher education institutions in March 2020. The educational process was reorganized and transformed into online education. The organization and realization of this form of education are related to innovative approaches and suitable educational resources.

The process of training for the regulated Nurse and Midwife programs has specific characteristics. The students need to gain theoretical knowledge and master medical manipulations to the level of automatism before being applied to a real patient.

The results of the surveyed opinion of the students from the Nurse and Midwife programs at the Shumen Affiliate about the advantages and disadvantages of online education enabled us to focus on the development of innovative practices, integrating technology in the process of teaching and learning, and the use of digital technology in onsite learning.

The respondents rated the availability of electronic resources for the development of hybrid forms of education combining onsite and online learning, as relatively high.

Synchronous education, which is the backbone of online education at the Medical University of Varna, creates conditions to maintain the so-called "social presence", which is a prerequisite for involvement in the learning process and suppresses the feeling of isolation and stress among students. All these dimensions have a significant relevance to the effectiveness of learning.

Keywords: training, online, advantages, disadvantages, students

ВЪВЕДЕНИЕ

Специалистите по здравни грижи имат изключителна роля за правилното функциониране на здравеопазната система в страната. От броя и квалификацията на медицинските сестри и акушерки зависят показателите за ефективност и качество в лечебните заведения. Дейностите по здравни грижи са изключително важна част от лечението, рехабилитацията, профилактиката и промоцията на здраве.

Учебният процес в професионално направление „Здравни грижи“ се стреми да отговори на очакванията на потребителите за висококвалифицирани медицински специалисти. Той реагира гъвкаво на променящата се обстановка и характеристиките на съвременните студенти, като използва иновативни дидактически методи (1).

Организирането и провеждането на обучение във виртуална образователна среда е свързано с иновационните подходи и подходящи учебни ресурси. В Медицински университет – Варна с решение на АС от 13.05.2014 г. е създаден Интернационален център за електронно и дистанционно обучение (ИЦЕДО) с цел организация и провеждане на електронното и дистанционното обучение в университета. Дейностите на Центъра са свързани със създаване и дидактическо оформление на учебни ресурси, оформление и въвеждане на електронни материали в учебните дисциплини, осигуряване поддръжка на интерактивната връзка студент-преподавател в електронните платформи на университета.

Целта на нашето изследване е да се проучи мнението на студентите от специалностите „Медицинска сестра“ и „Акушерка“ във Филиал Шу-

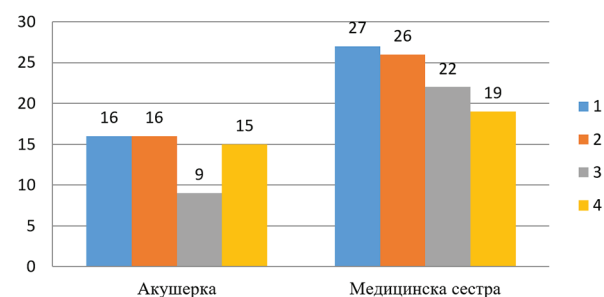
мен за предимствата и недостатъците на онлайн обучението.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

- Литературни източници, отнасящи се до добри практики за уеб базирано обучение на студентите.
- Социологически метод – проведена е анонимна Google forms анкета на:
 - студенти от специалност „Медицинска сестра“ (I–IV курс) с ОКС „бакалавър“ от Филиал Шумен на МУ-Варна – общо 94.
 - студенти от специалност „Акушерка“ (I–IV курс) с ОКС „бакалавър“ от Филиал Шумен на МУ-Варна – общо 56.
- Резултатите са обработени с Microsoft Excel 2010.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

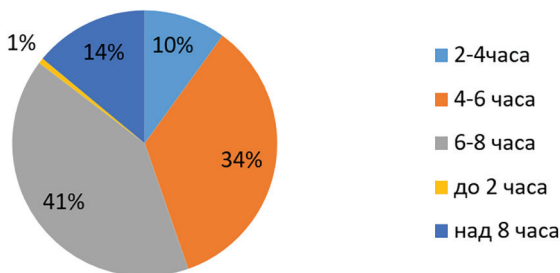
Проведеното изследване е особено актуално днес, в условията на сложна пандемична обстановка от COVID-19. В него взеха участие 150 студенти от специалностите „Медицинска сестра“ и

Фиг. 1. Разпределение на студентите по курс и специалност

„Акушерка“ във Филиал Шумен с цел да се проучи мнението им за предимствата и недостатъците на онлайн обучението (фиг. 1).

Времето за заетост през периода на онлайн обучението е аналогична на заетостта в присъствена форма, спазвайки разписите за провеждане на учебни занятия. Пред екрана на електронните устройства и в самостоятелна подготовка почти половината от студентите са увеличили продължителността на ежедневиия престой до 6–8 часа (фиг. 2).

Фиг. 2. Заетост на студентите в онлайн обучение

В световната практика традиционните форми на обучение от разстояние в електронна среда (предлагани до момента масово предимно във висшето образование) включват както синхронни, така и асинхронни форми на организация. Всеки един от тези два метода има своите предимства и различни цели.

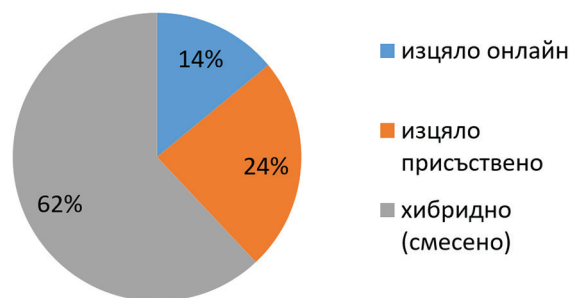
При асинхронната организация на учене от разстояние в електронна среда взаимоотношенията между преподавател и студенти не се осъществяват в реално време (на студентите се поставят самостоятелни задачи, казуси, тестове, които те решават и ги изпращат на преподавателя). Студентите имат онлайн достъп и могат да взаимодействат с учебното съдържание по всяко време.

Асинхронното учене развива способността за обработване на информацията, защото студентите имат възможност в подходящо за тях време и със свое собствено темпо да вникнат в учебния материал, да потърсят допълнителна информация и т.н. В същото време обаче то предполага наличието на умения за самонасочено учене и за управление на времето от страна на студентите, добро саморегулиране в учебна среда, достъп до допълнителна подкрепа при затруднения в ученето и т.н. Синхронната организация на учебния процес (чрез чат-форум в реално време се осъществява взаимодействие и обмен на информация между преподавател и обучаеми в реал-

но време). По време на едно синхронно онлайн обучение участниците могат да задават директни въпроси на водещия и да получават незабавна обратна връзка (4).

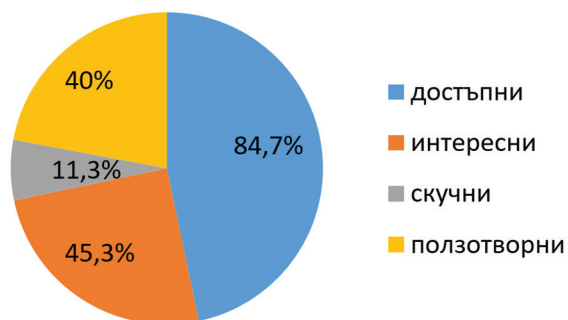
В платформата Blackboard на МУ-Варна се използва синхронен и асинхронен начин на обучение.

Голяма част от анкетиранияте предпочитат в условията на пандемия да бъдат в електронна виртуална среда чрез хибридната форма на обучение и са напълно удовлетворени от възможността обучението им да се провежда в тази форма. Желанието им за присъствена форма свързваме със специфичните характеристики на процеса на обучение в специалностите „Медицинска сестра“ и „Акушерка“ и конкретно възможностите, които им предоставя обучението в тази форма да формират своите практически умения и изграждат професионално поведение (24%) (фиг. 3).

Фиг. 3. Мнение на студентите относно формите на онлайн обучение

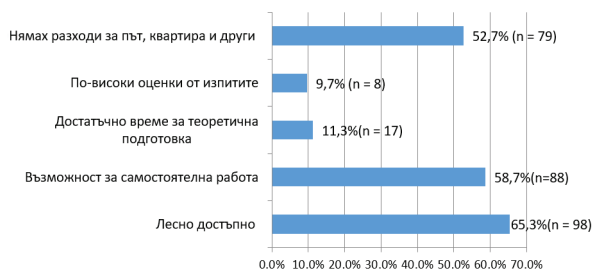
Важно за нас беше мнението на студентите относно характеристиките на учебния процес, провеждан във виртуална среда. Голяма част от студентите оценяват лекциите и семинарните упражнения в уеб базирана среда като достъпни

Фиг. 4. Отличителни характеристики на онлайн лекциите и семинарните упражнения

(84,7%), интересни (45,3%) и ползотворни (40%), което е гаранция за тяхното качество (фиг. 4).

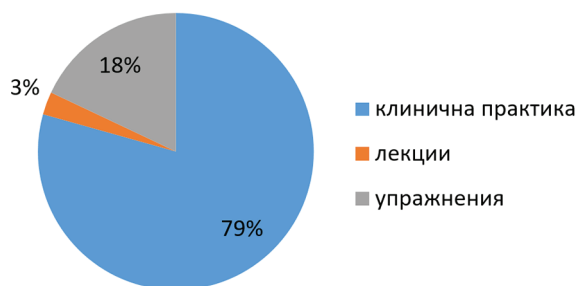
За основни предимства на онлайн обучението студентите от Филиал Шумен посочват неговата достъпност (чрез платформата Blackboard) (65,3%) и възможност за самостоятелна работа (58,7%). Спестяването на разходи за път и квартира е факт, който за повече от половината от респондентите (52,7%) е икономически значим (фиг. 5).

Фиг. 5. Предимства на онлайн обучението
Забележка: Процентите надхвърлят 100%, защото анкетираните са имали възможност да посочат повече от един отговор

Практическите умения студентите от специалностите „Медицинска сестра“ и „Акушерка“ усвояват по време на семинарни упражнения и клинична практика.

По време на онлайн обучението провеждането на тези форми на обучение са най-трудно приложими в електронна среда. Мнението на студентите отразява категоричното им убеждение, че клиничната практика е учебната форма, която се провежда най-трудно в условията на онлайн обучението (79%) (фиг. 6).

Фиг. 6. Затруднения при различните учебни форми в онлайн обучението на студентите от специалностите „Медицинска сестра“ и „Акушерка“

Студентите трябва да овладеят теоретични знания и да усвоят медицинските манипулации до автоматизъм, преди да бъдат приложени на реален пациент.

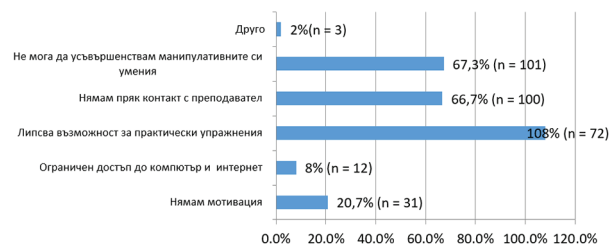
Резултатите от проучването потвърждават и нашето мнение, че онлайн обучението е недостатъчно за придобиване на манипулативни умения и техники, които са основополагащи в прилагането на сестрински и акушерски грижи (72%) (фиг. 7).

Фиг. 7. Ефективност на онлайн обучението за придобиване на манипулативни умения

Недостатъците на онлайн обучението, според мнението на студентите, са свързани с невъзможността да се провеждат практическите упражнения (108%) по начина, по който те се осъществяват в присъствена среда. Практическите умения на студентите в реална среда се осъществяват под непосредствен контрол от преподавател, използвайки макети, мулажи и други технически средства в лабораториите по здравни грижи. В условията на обучение във виртуалното пространство студентите нямат пряк контакт с преподавател (66,7%). Невъзможността клинична практика да бъде проведена в реална среда студентите определят като причина те да не могат да усъвършенстват манипулативните си умения (67,3%), което логично води до намаляване на тяхната мотивация (20,7%). Липсата на опит в този тип образователен формат може да обясни липсата на увереност на студентите в тяхната способност да усвояват знания и практически умения по този начин (фиг. 8).

Съществено значение за ефективността на преподаването и ученето от разстояние в елек-

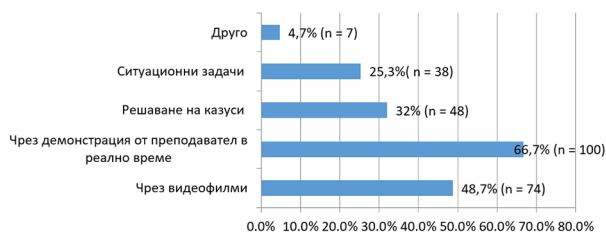
Фиг. 8. Недостатъци на онлайн обучението
Забележка: Процентите надхвърлят 100%, защото анкетираните са имали възможност да посочат повече от един отговор

тронна среда има достъпът и използването на разнообразни образователни ресурси, както и създаването и използването на подходящи дидактически материали.

В онлайн обучението може да се използват разнообразни форми – видео, аудио, текст, тестове за знания и т.н., което би могло да доведе до **по-висока ангажираност и ефективност при разбиране и запомняне на информацията.**

Предпочитаните интерактивни средства от студентите са демонстрация от преподавател в реално време (66,7%), видеофилми с конструирано съдържание от учебната програма и подходящ сценарий по Практически основи на сестринските и акушерски грижи (48,7%), решаване на казуси (32%) и ситуационни задачи (25,3%).

Включване на нови интерактивни форми в обучението на бъдещите медицински специалисти ще оптимизират учебния процес и ще създадат условия за ефективно усвояване на знания и манипулативни умения (фиг. 9).

Фиг. 9. Интерактивни средства за усвояване на практически умения в условията на уеб базирано обучение

Забележка: Процентите надхвърлят 100%, защото анкетираните са имали възможност да посочат повече от един отговор

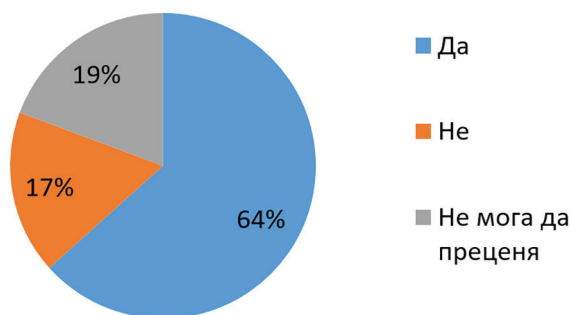
Самооценката на студентите за техните способности да учат, да изпълняват ефективно задачите, свързани с ученето, и да постигат добри академични резултати оказва съществено влияние върху тяхната мотивация да учат, върху усилията, които са склонни да вложат в учене, върху постоянството им в ученето и тяхната устойчивост за постигане на целите (Bandura, 1986).

Съществена характеристика на учебния процес във виртуална среда е осигуряването на адекватна и навременна обратна връзка към всички участници.

Оценяването на студентите в условията на обучение от разстояние в електронна среда се осъществява предимно чрез онлайн тестове.

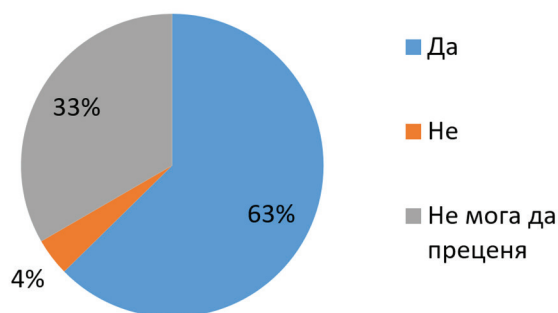
Удовлетворяващо за нас е мнението на повече от половината от анкетираните студенти, че резултатите от изпитната онлайн сесия са реални

и обективни за показаните от тях знания (64%) (фиг. 10).

Фиг. 10. Мнение на студентите относно резултатите от онлайн изпитна сесия

Значителна част от студентите са удовлетворени от начина, по който е бил организиран учебният процес и проведена изпитната сесия от разстояние (63%) през предходната учебна година. Неуверената преценка на част от студентите (33%) най-вероятно е в резултат на факта, че обучението в двете специалности е практически насочено и те нямат увереност в усвояването на знания и практически умения по този начин (фиг. 11).

Фиг. 11. Удовлетвореност от онлайн завършване на предходната учебна година

ИЗВОДИ

На базата на собствен опит, както и на научни изследвания, които анализирахме, най-важните изводи от нашето изследване за предимствата и недостатъците на онлайн обучението могат да се формулират по този начин:

- Обучението във виртуална среда създава потенциал за развитие на иновативни подходи за преподаване и обучение;
- Уеб базираното обучение създава възможности за ефективно интегриране на технологиите в процеса на обучение и за използ-

ване на дигиталните технологии в при-
съствените форми на обучение;

- Предпочитаната от студентите в услови-
ята на пандемия е хибридна форма на
обучение;
- За изграждането на манипулативни уме-
ния и формирането на професионално по-
ведение, традиционната форма на обуче-
ние е значително по ефективна в сравне-
ние с обучението в онлайн среда;
- Във виртуална образователна среда съз-
даването на интерес, мотивация и анга-
жираност има още по-голямо значение за
стимулиране на ученето и насърчаване на
постоянството.

REFERENCES

1. Сербезова И., Т. Стефанова (2011). Интерактивна технологично базирана система на обучение по здравни грижи, Медицински преглед //Сестринско дело, ISBN: 1310-7496
2. Сербезова, И. (2013) Методика за реализиране на интерактивна техника чрез видеофилми //Сестринско дело, Брой 3, ISBN: 1310-7496
3. Сербезова, И., Х. Белоев, А. Смрикаров, Дигитална трансформация на обучението по здравни грижи, пленарен доклад, Седма национална студентска сесия с международно участие „Тенденциите в здравните грижи през 21 век“ Електронна форма на провеждане 2020 г. – гр. Плевен, ISBN: 978-954-756-250-9
4. Aharony, N., & Bar-Plan, J. (2016). Възприятия на учениците за MOOC: Проучвателно проучване. Интердисциплинарен вестник за електронните умения и обучението през целия живот, 12, 145–162. Взето от <http://www.ijello.org/Volume12/IJELLv12p145-162Aharony2631.pdf>.
5. Benson, V. & Kolsaker, A. (2015). Instructor Approaches to Blended Learning: A Tale of Two Business Schools. The International Journal of Management Education, 13, 316–325.
6. Caligaris, M. et al. (2016). A first experience of flipped classroom in numerical analysis. Procedia – Social and Behavioral Sciences, 217, 838–845
7. Chawinga, W. (2017). Taking social media to a university classroom: teaching and learning using Twitter and blogs. International Journal of Educational Technology in Higher Education
8. Hristova, Tsv. (2020). The role of case study in midwifery education in a virtual learning environment, XXII International Conference The Power of KNOWLEDGE, Vol. 42. 5. pp. 895–900, ISSN 2545–4439
9. Hristova, Tsv., D. Stoyanova (2017). Problem-Posing Education as a Didactic Concept and a Methodical Direction. IN: Reports Awarded with „Best Paper, Crystal Prize, In: 56th Annual Science Conference of Ruse University, „Angel Kanchev“ University of Ruse, University of Ruse Publishing Center, pp. 223-227, ISBN 978-954 712 733.

Address for correspondence:

Теодора Евтимова
Филиал Шумен
Медицински университет – Варна
ул. „Васил Априлов“ 63
Шумен
e-mail: teodora.evtimova@mu-varna.bg